

Elverums-fullmakten på nytt: Er Terje Baalsrud offer for lettvint venstre-propaganda?

Det er selsomt å konstatere hvor lettvint Terje Baalsrud er blitt et offer for propagandaen.

Av direktør
Andr. Stangeland

I den fortsatte debatt i Morgenbladet anerkjennelsesverdig åpne spalter har tidl. sjefredaktør Terje Baalsrud igjen et innlegg som dessverre skiller seg negativt ut fra andre debattinnleggs dokumentariske karakter. For og fremst gjelder dette hans forsler angående den såkalte Elverum-fullmakten, og som i det vesentlige er en gjentagelse av hans epistler i avisen tidligere. Dette til tross for at John Sand i artikler i juli ifjor og i januar i år solid har dokumentert at en rekke av krigstidens fremtredende politiske personligheter kategorisk har bestridt at noen generalfullmakt for Nygaardsvolds-regjeringen kom istand på Elverum-møtet den 9. april '40.

Det gjenstår da kanskje å nevne hvordan vart lands største rettslærde i dette århundre, professor dr. Jon Skeie vurderte spørsmålet. Han behandler saken utførlig i sitt skrift "Lands-svik", Olav Nordlis Forlag 1945, side 20-28, hvorfra siteres følgende ang. Elverum-møtet:

"Etter en del mellomkomende meningsyttringer om valget av personer til forhandlere (med tyskerne) og konsultative statsråder sa han (Hambro) videre om fullmakten: Presidenten har altså forelått at Stortinget bemyndiger regjeringen til, inntil det tidspunkt kommer da regjeringen og Stortingets presidentskap eller konferanse innkaller Stortinget til neste ordinære møte, å varetå rikets interesser og treffe de avgjørelser og beføvelser som ma ansees påkrevet av hensyn til landets sikkerhet og fremtid.

Førre: Jeg vil spørre hvilken hjemmel man har i grunnloven for en sådan beslutning. Jeg går ut fra at den er der, men jeg vil spørre hvilken paragraf det er.

Stray: Det gir seg av seg selv, for vi har en bestemmelse om at regjeringen kan gi provisoriske anordninger i det tilfelle Stortinget ikke er samlet. Det er den samme fullmakt vi gir na.

Førre: Hvis regjeringen har den fullmakt, behøver den ikke få en ny.

Getz: Fullmakten ligger i situasjonen, vi kan ikke begynne å granske etter paragrafer.

Presidenten: Det er en helt riktig bemerkning, og Stortinget bekrefter alene med sin beslutning den generelle adgang til å gi provisoriske anordninger som regjeringen har i den tid da Stortinget ikke er samlet.

Efter denne replikkveksel gikk Hambro over til å gi råd i sam-høve med stortingsrepresentantenes hjemreise.

Som bekjent er ifølge grunnlovens § 17 hjemlet adgang for Stortinget til å bemyndige regjeringen å gi - med angitte begrensninger - anordninger ang. handel, toll, næringsveier og politi, og NB inntet utover denne begrensede ramme.

Om debatten og vedtaket skriver Skeie:

"Det ble, som vi ser, sterkt fremhevet av president Hambro at hans forslag ikke skulle gi regjeringen (Kongen) noen utvidet anordningsmyndighet. Med hensyn til lovgivning hadde ordskiftet ingen rettslig betydning.

Forklaringen

Det synes nærliggende å reise den innvending at så alvorlig som situasjonen var - Konge, regjering og Storting på flukt for en fremmed krigsmakt - må til grunn for vedtaket - (formelt votert over og vedtatt eller ikke) - ha ligget noe mer enn å gi regjeringen adgang til å utferdige bestemmelser om så triviale anliggender som næringsliv, toll og politi. Forklaringen ligger i følgende uttalelser fra Hambro og statsministeren avgitt i umiddelbar tilknytning til ordskiftet:

Nygaardsvold: "...er jeg stemt for at selv om den norske regjering må gå over til Sverige, så får vi forsøke å holde regjeringens navn oppe. Det kan kanskje hende at det ikke blir så mye praktisk arbeid å gjøre, men vi får holde navnet og regjeringens navn oppe og vente på bedre tider."

Hambro: "...Vi håper ganske sikkert at det vil gå slik at disse forhandlinger (i.e. de forestående forhandlinger med tyskerne som det i samme møte var blitt oppnevnt en forhandlingsdelegasjon til) kommer igang slik at Stortinget med de innskrenkninger som måtte følge av situasjonen, kan fortsette å gjøre sin gjerning..."

Forbigående

Anordningsbemyndigelsen var således med eklatant tydelighet for en, som man antok rent forbigående fase av situasjonen inntil, som man - ganske sikkert - forventet, vanlige stortingsfunksjoner igjen kunne oppnås. Ikke et ord eller antydning ble under ordskiftet eller i de derpå følgende innlegg på

møtet uttalt angående varige krigshandlinger innen riket eller fra eksil.

Som ytterligere argument for generalfullmaktens eksistens anfører Baalsrud at tyskerne under riksrådsforhandlingene forlangte at Stortinget skulle tilbakekalle fullmakten, og at -dette må være godt nok bevis på at den eksisterte-.

Vrøvl

Dette høres besnærende logisk og riktig ut. Men dessverre er det ikke godt nok. Tvertom er det, med respekt å melde, journalistisk vrøvl. For:

- 1) ifølge rikskommisariatets folkerettspert, dr. Schiedemayer, hadde de tyske forhandlere dr. Delbrugge og Schmidt, under riksrådsforhandlingenes første fase i juni ingen viten om noen Elverum-fullmakt. Den fantes ikke å lese i noe nummer av Norsk Lovtidende, og heller ikke var det henvist til noen slik fullmakt i den utførlige proklamasjon som var utsendt i samband med regjeringens avreise fra Tromsø til England. - en proklamasjon som tyskerne er sterkt opp-tatt av og som ifølge dr. Schiedemayer var den umiddelbare foranledning til det ulykksalige krav om Kongens abdikasjon og regjeringens avsettelse.

b) det er kjent og velkjent at enhver med en smule krigshistorisk viten at Stortingets presidentskap som hadde overtatt ledelsen av riksrådsforhandlingene, befant seg i en høyst betrent forhandlingsposisjon. Det alt annet overskyggende problem var å sikre kongehuset, og man befant seg i nød for forslag som tyskerne kunne antas å tillegge vekt i modererende retning i spørsmålet om Tronen. Problemet ble drøftet i en rekke sammenkomster, og på et møte den 17. juni hvor foruten presidentskapets medlemmer, administrasjonsrådets representanter og andre politisk fremskutte personer deltok. Man endes om et nytt forslag med et tilleggs-tilbud om at -den fullmakt som ble gitt regjeringen Nygaardsvold på møtet 9. april til å gjøre alt som var påkrevet for landet, blir erklært ulovlig som fra den dag da regjeringen sammen med Kongen forlot landet-.

Snedig

Presidentskapets medlem Neri Valen, som i en rekke presse artikler har fremholdt og underbygget at det på Elverum-møtet ikke ble gitt regjeringen noen allmødelig handlingsfullmakt, belyser bakgrunnen for det snedige tilleggs-tilbudet slik:

"Med vilje gjorde ein overfor tyskarane eit nummer av spørsmålet for ved å gudkjenne at fullmakta fall burt, å vinna føremoner kongespørsmålet-.

Men dessverre, - rikskommisariatets jurister, som forøvrig hadde utstrakt kontakt og selskapelig omgang med hovedstadens establishment, bet ikke på dette snedig utlagte agnet, og da av den gode grunn at man - igjen ifølge dr. Schiedemayer - fra flere kompetent norske hold hadde bragt i erfaring at Stortinget konstitusjonelt ingen adgang hadde til å overdra sine prerogativer til regjeringen og at så heller ikke var forsøkt gjort.

Terje Baalsrud svinger med tilsynelatende bravur uførtødent sin penne-lanse og anfører som ytterligere bevismiddel for Elverum-fullmakten at "Englands regjering ble underrettet og godtok det, selvsagt-.

Alvorlig hake

Også dette høres gjevt og "selvsagt- ut. Men også her er en alvorlig hake ved postulatet, for det faktiske, historiske forhold er følgende:

I det nr. av Norsk Lovtidende som regjeringen lot trykke i Tromsø fantes ingen gjengivelse av Elverum-fullmakt i møtereferatet.

Efter at de administrative funksjoner var kommet igang i London lot regjeringen lage et opptrykk av Lovtidende for utdeling blandt dens embets- og tjenestemenn. Heller ikke i dette opptrykk fantes noen gjengivelse av fullmakten. Men da man så gjennom underretninger hjemmefra hadde fått viten om tilleggs-tilbudet til tyskerne under riksrådsforhandlingene, oppstod røre i regjeringsskontorene. Den alltid gjeskjetfete prof. Keilhau trippet hastig avgårde til justisminister Wold som raskt lukket hvor nyttig "fullmakten" kunne anvendes både til å legitimere regjeringens virke og lov-makeri vis å vis hjemme-Norge og overfor vertslandet Storbritannia hvor man på det tidspunkt fristet en nadig herberge-tilværelse. Keilhau fikk i oppdrag å konsipere en formulering, som efter noen korrigeringer el. "forbedringer" ble kunngjort som grunnlag for regjeringens virksomhet i eksil.

107559